

Izaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOŠPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanja se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede opoldne.

Štev. 2.

V Mariboru, dne 9. januarja 1902.

Tečaj XXXVI.

Kdaj bo za kmeta boljše?

Nam spodnještajerskim kmetom in posestnikom ne manjka delavnosti, ne manjka tudi hrepenjenja po boljših razmerah, ki je za vsaki napredek potrebno, pač pa nam manjka strokovne stanovske izobrazbe. Mi se pri obdelovanju naše zemlje in pri pridelovanju gospodarskih pridelkov le malo, ali pa celo nič ne oziramo na svetovno tržišče. Kakor in kar so delali naši pradedje, tako in to delamo tudi mi. Mi smo kakor stroj, ki se stoletja in stoletja vedno enakomerno gibamo v istem krogu.

Prekomorske dežele in Rusija pridelujejo velike množine rži in pšenice. Pridelovanje v teh deželah pride tako ceno, da še se kljubu voznini do nas lahko tuji pridelki ceneje prodajajo kakor domači. Dalekovidni poljedelci zapadne Evrope so takoj spremenili svoje pridelovanje. Opuščali so pridelovanje rži, pšenice ter drugih uvoženih žitnih vrst, a zemljo so uporabljali za pridelovanje one žitne vrste, ki jo najlažje prodajo, namreč ovsa. Številke naj govorijo!

Žitna polja	so znašala od 1876—1880 l. povprečno	Tisoč hektarov		
		l. 1896	Polja so se povečala	Polja so se zmanjšala
Pšenica	19.601	18.748	—	853
Rž	11.678	11.449	—	229
Ječmen	6.774	6.432	—	342
Turšica	3.562	3.467	—	95
Oves	12.222	13.620	398	—

V Avstriji so rastle (na obsegu) do l. 1880 polja za pšenico, rž, turšico, polja

za ječmen in oves pa celo do 1895. Od tega časa pa so polja pojemala, vendar so še bila vedno večja kakor koncem sedemdesetih in začetkoma osemdesetih let. Na Ogerskem rastejo od l. 1870 polja za pšenico in turšico, polja za rž, ječmen in oves pa je bilo zadnja desetletja vedno manj. Od l. 1898 pa se je za vse žitne vrste obseg polja povečal.

V Nemčiji se večajo pšenična polja od l. 1898, polja za rž se manjšajo, za ječmen in oves pa so ostala v istem obsegu kakor prej.

V Švici gredo vsa polja rakovo pot, pojemajo na obsegu.

Na Danskem še rastejo polja za rž in oves, manjšajo se od l. 1876 polja za pšenico in ajdo, od l. 1881 tudi za ječmen.

Na Švedskem se večajo polja za vse žitne vrste. Na Norveškem pa samo polja za oves, druga se manjšajo.

Na Francoskem se pšenična polje težavno obdržuje v dosedanjem obsegu. Ovsena polja so pojemala do l. 1891, zdaj zopet rastejo. Vsa druga polja se manjšajo z ozirom na obseg.

Na Angleškem se opuščajo vedno bolj žitna polja. Rastejo pa travniki in njive za deteljo ter gozdovi.

Na Belgijskem raste samo polje za oves, vsa druga polja so v neprestanem pojemanju. Istotako je na Nizozemskem, le rži se je začelo v zadnjem času nekoliko več pridelovati.

To so zanimivi podatki, ki nam kažejo, kako se pridelovanje razmeram na svetovnem tržišču primerno spreminja. Nismo pa

hoteli s temi številkami in s temi podatki dokazati, da moramo sedaj mi štajerski poljanci pridelavati le oves. Naša namera je bila marveč pokazati, kako je treba pridelovanje na svoji zemlji spravljati vedno v sklad s svetovnimi gospodarskimi razmerami.

Na Spodnjem Štajerskem lahko kmetstvo prebivalstvo razdelimo v tri vrste, dasi se ta razdelitev ne sme tolmačiti strogo. Prebivalci po dolinah Mure, Drave, Dravinje, Pesnice, Ščavnice, Savinje itd. so poljedelci. Prebivalci Slov. gorice, ljutomerskih-ormoških gorice, prebivalci med Poljčanami-Brežicami so večidel vinogradniki. Prebivalci zelenega Pohorja in Savinjskih planin so lesotrzci in živinorejci. Mi spodnještajerski kmetje torej nimamo vsi popolnoma istih želj, ciljev, pač pa uvidimo vsi, da nam je treba strokovne stanovske izobrazbe, ako hočemo doseči cilj, ki je nam vsem spodnještajerskim kmetom skupen, namreč boljša bodočnost.

Kmetijske zadruge.

Govor poslanca Žičkarja v seji državnega zbora dne 17. decembra 1901.

Visoka zbornica! Po zadnjem odstavku § 19. predloga naj bi se v deželah, v katerih obstoji deželni kulturni svet z odseki ločenimi po narodnostih, pri preosnovi deželnih kulturnih svetov v stanovske kmetijske zadruge tem odsekom primerno število deželnih kmetijskih zadrug ustanovilo.

Če se bo ta načrt postave sprejel, morali se bode v deželah Češko, Moravsko in

Listek.

Hadra, mlada spoznavalka.

Poslov. M. T. F.

(Dalje.)

Bilo je blizu jeseni l. 1873. Solnce se je bližalo zatonu. Cela družina Arabcev se je zbrala pred sotorom k večerji. Okoli šotora se mirno pase domača živina, največ konji, krasne, vitke postave, arabskega plemena. Gospodar Marabut zanimivo pripoveduje o svojem potovanju v Meko, sveto mesto preroka Mohameda. Sinovi in hčere pa pazljivo sledijo njegovim besedam. Pri tem najde Hadra izgovor in kot bi imela opravek, splazi se v šotor. Zdaj je priložnost! Zdaj — ali nikoli! Zmuzne se na nasprotni strani iz šotora. Hitro, kot bi jo veter nesel, teče preko polja. Da bi le našla grm, za katerim se varno skriva, da je ne opazijo od doma.

Mladi brat prvi opazi, da Hadre ni. Sum se ga polasti. «Kje je Hadra», vpraša, ter se ogleduje? «Gotovo nam je pobegnila!» S temi besedami zgrabi puško in urno leti na bližnji grič. Z bistrim očesom pregleda vso planjavo. Nikjer ni sledu. Že se hoče vrniti k šotoru. Kar zagleda na koncu grmovja vitko Hadrino postavlo. Zapustila je svoje skriva-

lišče ter bežala proti Beniubu, kjer je bil njen dom. Mulej sproži puško. Hipoma so Marabut, starejši brat in trije bratranci pri njem. V divjem tiru se vsi zaženo za njo. Strahoma jih zapazi Hadra. Vedno bliže in bliže prihajajo preganjalci.

Hadra se priporoči v božjo pomoč in teče kot zajec v velikih skokih skozi grm in strn. Ostro kamenje je ranilo njene boste noge. Krvavi sledovi zaznamovali so njeno pot. Toda molitev in zaupanje v Boga jo je okrepila in bilo je, kakor da bi jo nadnaravna moč varovala pred preganjalci.

Spretnost in vztrajnost Arabcev v bežanju je znana. Toda v kljub temu moške niso mogli doiti uboge Hadre. Mlajši brat v svoji mladostni vročekrvnosti pride onim nekoliko naprej. Jezen zagrabi morilno orodje. V trenutku, ko se Hadra zopet ozre, vidi, kako nastavi puško in meri proti njej. Pa predno Mulej sproži, plane starejši brat za njim ter mu potegne roko nazaj. Tak zavratni umor neoboroženega dekleta se dozdeva celo krutemu Arabcu preveč nečasten.

Ta dogodek je nekoliko zamudil preganjalce, in Hadra je bila na boljšem. Že je dosegla majhni gozdček poln gostega grmičevja.

Tu se skriva za prvo silo. «V imenu Očeta, Sina in sv. Duha» vsklikne zopet in

zopet hvalepolnega srca. Prodira skozi goščavo naprej in naprej. Konečno doseže vnožje zadnje gore, ki jo je še ločila od Beniuba.

Zmučena do smrti se vrže na tla in kakor nezavestna obleži. Med tem jo iščejo njeni preganjalci in stikajo po vsem gozdu, dokler jim noč ne zabrani nadaljnega zasledovanja. Nazaj je toraj treba. Vračajo se pridejo tik grma, pod katerim se je skrivalo revno dekletce. Tresoč se po vsem životu stiska se Hadra k tlom. Srce se ji krči strahu. Razločno je slišala besede jeznega brata: «Ha, umreti mora, kadar jo najdem!» Dolgo še je ostala Hadra v svojem skrivališču. Komaj si upa dihati. Vendar pa se v srcu gorko priporoča varstvu Vsegamogočnega. Nič več ni slišati odhajajočih korakov. Vse je tiho krog nje. Na nebu pa so se prizigale mile zvezdice, ter prijazno zrle skozi temna drevesa, kakor bi hotele pomiriti in vzpodbujati Hadrino razburjeno srce. Vsak otrok bi se bal temne noči. A ne tako naša pogumna arabska deklica. Čas je, iti naprej. Zapusti torej svoje skrivališče in hiti, da pride prek griča. Srečno doseže vrhunec. Prijetni ponočni zrak hladi njena razgrela lica. Teče navzdol in dospje na majhno ravnino. Skoraj brezskrbno hiti naprej. A čuj! Kakšni glasovi so to? Kakor zamolklo lajanje in renčanje zasliši njeno uho. Po bregu

Tirolsko po dve deželni zadrugi, jedna za nemško, druga pa za češko, oziroma laško prebivalstvo ustanoviti. Kaj pa z drugimi deželami, v katerih prebivajo po dve ali tri narodnosti? V smislu § 1. more sicer deželno zakonodajstvo dve ali tudi več deželnih kmet-skih zadrug ustanoviti.

Deželni gospodarski odbor vsprejel je tudi resolucijo gospoda poslanca Spinčiča in tovarišev, «vsled katere se zahteva od c. kr. vlade, da deluje pri predlaganju vladnega predloga, ki se tiče stanovske zadrugne kmet-ske organizacije, na to, da se ustanovijo v deželah, v katerih prebivajo razne narodnosti, stanovske kmet-ske zadrug ali teh odseki, ločeni po narodnostih.»

Kolikor sem poučen, so se v deželah, katere imajo odseke deželnega kulturnega sveta, ti odseki jako dobro obnesli. To je tudi čisto naravno in umevno; gotovo more vsak narod za svoje potrebe bolje skrbeti, ko če je skrb za njegove potrebe izročena drugemu narodu. (Čisto prav!)

Gotovo ne bo manjkalo nikdar tožb, in sicer upravičenih tožb, če ima jedna narodnost manjšino, da se ji kratijo pravice in se ji dela škoda, dočim bodo te tožbe ponehale, če vsak narod svoje razmere sam urejuje in skrbi za svoje potrebe, torej če se ustanovi za vsako narodnost, ki prebiva v kaki deželi, lastna deželna kmet-ska zadruga ali vsaj njen odsek.

Okvirni zakon, precenjena gospoda, je ostal toraj na pol pota. Za tri kronovine, Češko, Moravsko in Tirolsko določa, da se ustanovi za tam stanujoče narodnosti in sicer za vsako izmed teh posebna deželna zadruga — ali njen odsek —; narodnosti v drugih deželah, kjer jih prebiva v jedni deželi po več, iščejo naj svojo pravico pri deželnem zboru, oziroma vlada naj zahteva od tega, da se ustanovi za vsako narodnost posebna deželna zadruga.

Zdaj v resnici ne razumem, zakaj to, kar spozna državna postava trem deželam kot koristno, ne bi veljalo tudi za druge de-že, ki se nahajajo v enakih razmerah? Če je ta postava v resnici okvirni zakon, more imeti vendar določene principe, kateri se morajo v vseh deželah uporabiti. Logično in dosledno morala bi se predstojeca postava torej tako-le glasiti:

«V deželah, v katerih bivajo različne narodnosti, mora se za vsako izmed teh ustanoviti posebna deželna kmet-ska zadruga.»

Posledica take preosnove državnega okvirnega zakona bi tudi bila ta, da bi bil v posameznih deželnih zborih, kjer se naravno

vsaka narodnost, ki se nahaja v manjšini, poteguje za ustanovo lastne deželne kmet-ske zadrug ali njenega odseka, vsak prepir o tem predmetu preprečen.

V soglasju s tovariši, ki so istega pre-pričanja, dovoljujem si k § 19. še sledeči predlog dostaviti (čita):

«V raznojezičnih deželah, v katerih znaša «število posestnikov pripadajočih narodnosti manjšini jedno šestino vseh deželnih posest-nikov in v katerih se ne nahaja noben de-želni kulturni svet, ali pa ta ni razdeljen, «morajo se naloge, ki so odločene deželnim «kmetijskim zadrugam, izvršiti po posebnih «odsekih, ločenih po narodnostih, med katere «odseke se morajo uvrstiti tudi okrajne za-«druge po narodnostih.» (Dobro! dobro!)

Omenil bi rad še sledeče: Govorilo se je te dni o visokih nalogah, katere morajo rešiti deželne kmet-ske zadrug, da pripravijo tako pot okrevanju kmet-skega stanu in to tudi dosežejo.

Da, precenjena gospoda, v to svrhu pa je treba izpolniti neki predpogoj, namreč ta, da se vsi sodelavniki teh deželnih shodov medsebojno razumejo. Če se torej v deželi, v kateri stanujejo dve ali tri narodnosti, ustanovi samo jedna deželna kmet-ska za-druga, v katero smejo vstopiti vendar zastopniki raznojezičnih deželnih prebivalcev, kaj se bo pripetilo? Da jeden kmet ne bo razumel tega, kar bo drugi predlagal, ali da ga bo razumel jako nepopolno.

Morebiti mi kdo poreče: V deželnem zboru se pa zastopniki raznih narodnostij vendar razumejo. Dobro! Temu ne oporekam.

Ali od vsakega kmeta se naravno ne more zahtevati, da se nauči vseh deželnih jezikov, preden vstopi v občni zbor deželne zadrug. (Jako dobro!)

Torej tudi iz čisto praktičnih razlogov se mora zahtevati, da ima vsaka narodnost svojo lastno deželno zadrugo, oziroma njen odsek, da se tako v resnici lahko poteguje za korist svojega naroda in to tudi lahko doseže.

Komur je torej v resnici mar, da se v kmet-skih zadrugah ohrani in vzdrži mir in sloga, komur je mar, da morejo narodi mirno drug poleg drugega o svojih največjih potre-bah sklepati, ta naj glasuje za navedeni predlog. (Dobro! dobro!)

* * *

Poročevalec Povše

je podpiral predlog:

Dovoljujem si, da označim svoje stališče nasproti Žičkarjevemu predlogu. Oprostite mi,

da jaz kot poročevalec poljedelskega odseka odločno zagovarjam ta predlog. Mislim, da sem k temu tudi opravičen, ker poljedelski odsek je skoraj soglasno sprejel resolucijo poslanca Spinčiča, katera namerava nekaj jednakega. Tudi vlada se je izrekla v načelu v enakem smislu, ko je postavni načrt predložila, naj se tam, kjer prebiva več na-rodnostij v jedni deželi, omogoči, da se po delitvi zadrug mirno delovanje doseže.

Mislim tudi da smem povdarjati, da so pri razgovoru vsi govorniki iz Češkega in Moravskega se izrazili, da so po delitvi po narodnostih posamezne stanovske zadrug — deželni kulturni sveti — resnično proste vseh jednostranskih in narodnostnih tokov, z vsemi močmi delovale v blagor celote. Mislim torej, da smem v visoki zbornici naj-topleje priporočati, naj se tudi za druge po-krajine, po katerih prebivajo razne narodnosti, v tej zadevi preskrbi v državnem okvirnem zakonu, kakor zahteva dodatni predlog Žičkarjev.

S tem, da se vse odstrani, kar bi uteg-nilo med posameznimi narodnostimi netiti prepir, se bo napravila ta praktična, zdrava podlaga k blagonosnemu razvoju in delo-vanju. Mislim, da če sploh kje, je tukaj po-sebno potrebno, da se ozir jemlje na vse mogoče razmere, da se to veliko preosnovno delo reši k ozdravljenju poljedelstva, da se to veliko organizacijsko vprašanje dožene v blagor in prospeh kmetijstva, brez ozira na stranke in narodnosti. V ostalem prosim, da se sprejme § 19 po predlogu poljedelskega odseka. (Pohvala.)

«Slovenski Gospodar» je že naznanil usodo tega za štajerske, koroške in primorske Slovence silno važnega predloga, Nemci, Čehi in Poljaki so glasovali proti njemu, vsled tega je propadel.

Politični ogled.

Štajerski nemški kmet-ski poslanci so v zasedanju našega deželnega zbora gla-sovali za začasni proračun. A njih vodja, poslanec Hagenhofer, je izjavil, da kadar pride na glasovanje celi proračun, si bodo premislili, kako bodo glasovali. Proti bodo glasovali, ako večina ne bode kazala volje izpolniti njihove želje. Te želje pa so: Pre-osnova volilnega reda kmetom v prid, upeljava postave za ohranitev kmet-skih posestev pri podedovanju, deželni kipotekarni zavod in pa preosnova lovskega zakona. Slovenski kmetje soglašajo v teh željah z nemškimi po-polnoma.

navzdol prihajajo ti glasovi! Vedno bliže in bliže! Hadra se strahoma ozre. Kaj pome-njajo te žareče točke sredi gozdne temote? Ali niso to morda ognjevite oči divjih zverin? — Mrzel pot ji stopi na čelo.

Spoznala je novo grozno nevarnost. Divji šakali so, ki dirjajo za njo, da bi jo požrli. Spomni se, nedavno je slišala praviti, da so te zverine požrle mlado Arabkinjo. Že so ji za petami! Uboga deklica beži! — beži! — beži! Ali vidiš kako se jim žaré oči? Ali slišiš njih zamolklo renčanje? Naenkrat za-čuti vročo sapo na zatilniku. Kosmatač ji sine mimo obraza. Že čuti, kako ji strahoviti zobje trgajo obleko. Obupno vpije na pomoč. «V imenu Očeta, Sina in sv. Duha», zakriči iz vsega grla, da se je razlegalo daleč okrog.

«Kje so krvoločne zveri?» «Kam so zginile?» «Ali jih je pregnal obupen klic pre-stršenega dekleta?» «Ne! pregnala jih je vsemogočna roka božja!» Deklica je rešena. Šakali so pobegnili v gozd nazaj. Hadra se zgrudi na kolena in se zahvali Vsemogočnemu za srečno rešitev.

Zopet poskoči in dirja naprej. Doseže dolino, smoter njenih želj. Prijazno in mило jo pozdravljajo bliščeče lučice bližajočega se Beniuba.

Bilo je ob deveti uri zvečer, ko plane z nepopisno srečo in veseljem naša uboga mlada

junakinja na srce nekdanje svoje zapovedo-valke, gospe Musini. Omamljena od prevelike sreče se zgrudi v objemu njenih rok. Popol-noma okrepečano vzbudi jo prihodnje krasno jutro. Iskreno se zahvaljuje Bogu za vse prejete dobrote, za pomoč in mogočno var-stvo po vseh njenih osodepolnih potih.

V sreči in zadovoljnosti ji preteče pri-hodnje leto. A goreča želja njenega srca še ni bila utešena. Hadra ni nehala prositi milosti svetega krsta. A ker so bili njeni sovražni sorodniki preblizu, je niso upali pripustiti k zakramentu. Po francoski postavi namreč je bilo potrebno dovoljenja njenega strica. To je pa bilo takrat popolnoma ne-mogoče dobiti. Hadra se uda torej trdi usodi ter se tolaži, da bode prihodnost boljša.

Med tem postane Hadra lepa, cvetoča mladenka. Njena prva skrb je, vedno bolj in bolj spoznavati nauke katoliške vere. Po no-tranjem, srčnem nagnenju sklenila je posvetiti se Bogu ter ostati vedno devica. To je bila res vzorna devica. Čuvala in gojila je čistost srca kot dragocen zaklad. Gojila jo je kot najkрасnejšo nežno cvetko v vrtu lepih, Bogu dopadljivih čednostij. Njen sicer tako dobro-dejen in mil pogled postal je srdit in jezen, kadar je zadela njeno uho nedostojna beseda.

Nekega dne po obedu je Hadra prinesla družini črno kavo. To je namreč stara na-

vada v južnih deželah. Med služabniki je bil predrzen vratar. Ko pride Hadra k njemu, jo ta prime drzno za roko. Sveta jeza jo popade, — sune roko predrzneža nazaj, v tem pa ga polije z vročo pijačo. Dva meseca ležal je vsled hudih opeklin. Tako je bila Hadra neprenehoma oprezna in previdna.

Bilo je leto dnij po njenem pobegu. Že zgodaj se poda Hadra k studentu ob bližnjem gozdičku, da zajame vodo. Ko napolni posodo, se hoče vrniti. Naenkrat pa vidi mlajšega brata, ki je iz grmovja proti njej prihajal. V roki je nosil grčavo, z železjem okovano palico, kakoršno nosijo navadno Arabci vedno s seboj.

Prepozno je bilo, izogniti se mu. Hadra postavi toraj poln vrč na tla in nevstrašeno pričakuje svojega brata — sovražnika.

«Hadra!» zarohni mladi Arabec, «zakaj si pri krščanskih psih? — Zakaj se ne vrneš k svojemu rodu?»

«Ker ljubim svojo gospo, in ker hočem postati kristijana!» odgovori odločno Hadra.

«Ha! — revče bedasto!» zavpije Mulej togotno. «To se ti ne posreči! Sedaj mi ne pobegneš! Takoj moraš z menoj domov.»

«Ne! — Nikdar! Rajši ostanem pri krist-janih!»

«To se drzneš ti izgovoriti!» kriči srdit Arabec.